

INŠTITUT ZA
USTAVNO PRAVO

The logo consists of a stylized scale of justice. It features a horizontal beam supported by a central circular fulcrum. Two parallel lines extend from the beam, representing the pans of the scale. The text 'INŠTITUT ZA USTAVNO PRAVO' is written across the upper pan.

Urednika:

dr. Ciril Ribičič, Domen Končan

Avtorji prispevkov:

dr. Nejc Brezovar, Rok Dacar, dr. Franc Grad, Tea Jarc, Domen Končan,
Špela Lovšin, dr. Ciril Ribičič, dr. Alenka Šelih, dr. Iztok Štefanec

Izdal in založil:

Inštitut za ustavno pravo, Ljubljana, zanj direktor dr. Ciril Ribičič

Jezikovni pregled, oblika in priprava za tisk:

Dean Zagorac

Tisk:

Litteralis, d.o.o.

Naklada:

350 izvodov

Cena:

19 EUR

Mestna občina
Ljubljana

Projekt je finančno podprla Mestna občina Ljubljana.

Inštitut za ustavno pravo, Ljubljana

Poljanski nasip 2, 1000 Ljubljana, t +386 41 654 905

info@ustava.si, www.ustava.si

© 2018 Inštitut za ustavno pravo, Ljubljana. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki. Odstranitev tega podatka je kazniva.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

342.726:342.8:352

ŽUPANJA : zbornik raziskovalnega projekta Inštituta za ustavno pravo, Ljubljana
/ [avtorji prispevkov Nejc Brezovar ... et al.] ; urednika Ciril Ribičič, Domen Končan. -
Ljubljana : Inštitut za ustavno pravo, 2018

ISBN 978-961-94509-0-1

1. Brezovar, Nejc 2. Ribičič, Ciril

296641280

ŽupanJA

*Zbornik raziskovalnega projekta
Inštituta za ustavno pravo, Ljubljana*

Urednika:
dr. Ciril Ribičič
Domen Končan

Ljubljana 2018

Vsebina

Predgovor

(Alenka Šelih).....9

Zakaj imamo v Sloveniji samo šestnajst županj?

(Domen Končan, Špela Lovšin)..... 11

1. Uvod11
 2. Metodologija in cilji.....13
 3. Izsledki raziskave.....13
 4. Sklep.....18
- Priloga23

»Stereotipi – še globlji kot kadarkoli. Prikriti in neidentificirani.«

Intervju z nekdanjo ljubljansko županjo Viktorijo Potočnik

(Špela Lovšin).....51

1. Uvod51
2. Njena politična pot.....52
3. »Vodila sem odločno«.....53
4. Ženska v politiki – stereotipi, ovire in obsojanje.....56
5. »To, da mi Ljubljančani ne zamerijo več, sem si morala izbrati.«.....59

»Nisem neka ekstremistka ali feministka. Vedno zagovarjam, da je za vse dobro, če se moški in ženski pogled dopolnjujeta.«

Intervju z nekdanjo županjo Moravč Ljudmilo Novak

<i>(Tea Jarc)</i>	61
1. Uvod	61
2. Politična pot Ljudmile Novak	62
3. »S pozitivnim odnosom sem nekako uspela«	63
4. »Ženske se tudi večkrat čutijo manj sposobne. Kar pa seveda v resnici niso. Moški pa si bolj želijo pomembnih funkcij in se zanje tudi čutijo sposobnejši. Ženske pa smo pri tem bolj previdne.«	65

Ozadje enakomernega zastopanja žensk in moških na političnih funkcijah in odnos političnih strank do problema podzastopanosti žensk na županskih funkcijah

<i>(Rok Dacar)</i>	69
1. Enakost in enakopravnost	69
1.1. Pojma enakost in enakopravnost	69
1.2. Kratko o pogledih na enakost	70
2. Kvote	71
2.1. Opredelitev pojma	71
2.2. Vrste spolnih kvot	71
2.3. Argumenti proti uvedbi spolnih kvot	72
2.4. Spolne kvote v Sloveniji	73
3. Razlogi za težavnost uvedbe kvot za županje	74
4. Stranke in zastopnost žensk	75
5. Funkcija župana	76
6. Pomen prisotnosti politične stranke na lokalni ravni	77
7. Politične stranke in županje oziroma župani	79
7.1. Primerjava zastopnosti strank na lokalni in državni ravni	79
7.2. Strankarski in neodvisni župani in županje	82
7.3. Strankarska podpora trenutnim županjam	84
8. Zastopnost žensk na županski funkciji	85
8.1. Rast števila županj v Sloveniji	85
8.2. Primerjalna analiza	85

9. Analiza anket s političnimi strankami	87
10. Zaključek.....	89

Primerjalni vidik: ukrepi za uresničevanje načela enakosti med spoloma s poudarkom na lokalnih volitvah

<i>(Iztok Štefanec)</i>	93
1. Uvod	93
2. Pogled mednarodnega prava in politik	95
3. Ukrepi za spodbujanje spolne uravnoteženosti v politiki	98
3.1. Ukrepi, vezani na volilni sistem.....	98
3.2. Temeljne značilnosti in učinki kvot in sorodnih ukrepov.....	101
3.3. (Ne)smotrnost obveznih spolnih kvot	106
3.4. Primerjalni pogled	108
3.4.1. Proporcionalni volilni sistemi z obveznimi kvotami: Belgija in Španija.....	108
3.4.2. Proporcionalni volilni sistemi s prostovoljnimi kvotami: Nemčija in Švedska	111
3.4.3. Kombinirani volilni sistemi z obveznimi kvotami in sorodnimi ukrepi: Francija in Poljska.....	113
3.4.4. Večinski volilni sistemi s prostovoljnimi ukrepi: Združeno kraljestvo	117
3.4.5. Povzetek in primerjalne ugotovitve	118
3.4.6. Vključenost žensk v lokalno politiko v nekaterih drugih državah.....	121
3.5. Drugi ukrepi za spodbujanje političnega udejstvovanja žensk	129
3.5.1. Vloga in ukrepi političnih strank	129
3.5.2. Finančni ukrepi za spodbujanje vključevanja žensk v politiko ..	132
3.5.3. Nekateri drugi ukrepi.....	133
4. Sklep: o slovenskih neizkoriščenih priložnostih	136

O odnosu med glavnim mestom in državo – primer Slovenije ali Ljubljana ljubljena?

<i>(Nejc Brezovar)</i>	149
1. Uvod	149
2. Glavno mesto – simbol države	150
3. Poseben status ali občina, kot vse druge?	151

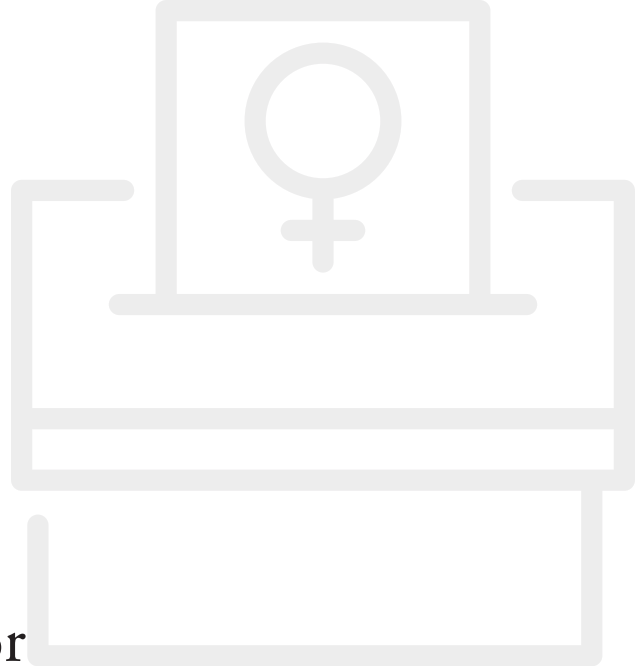
4. Zakonska izpeljava ustavne določbe in obveznost sodelovanja.....	152
5. Konkretnne oblike sodelovanja med državo in glavnim mestom	153
6. Reprezentativnost mestnih občin	154
7. Finančno privilegirana ali najbolj solidarna občina?	156
8. Sklepne ugotovitve.....	159

Lokalna samouprava v svetu in pri nas

<i>(Franc Grad, Ciril Ribičič)</i>	163
1. Pomen in prvine lokalne samouprave.....	163
2. Pravna ureditev lokalne samouprave	166
3. Lokalne naloge in potrebe.....	169
4. Struktura lokalne samouprave.....	171
5. Temeljna načela organizacije lokalne samouprave.....	175
6. Organi lokalne samouprave	177
6.1. Splošno	177
7. Lokalna samouprava v Sloveniji	180
8. Financiranje občin v Sloveniji	184
9. Organizacija slovenskih občin	188
9.1. Občinski svet	189
9.2. Župan.....	190
9.3. Nadzorni odbor	192
10. ŽupanJA.....	193

Pogled z drugega brega

<i>(Ciril Ribičič)</i>	199
------------------------------	-----

Predgovor

Publikacija, ki je pred bralcem, odpira vprašanja, ki so pomembna za številne vidike našega vsakdanjega življenja, saj se nanašajo na vodenje lokalne skupnosti, v kateri prebijemo velik del svojega časa; v kateri uresničujemo svoje vsakodnevne potrebe; v kateri odraščajo in se šolajo naši otroci; v kateri imamo znance, sosede in prijatelje.

To okolje je zelo približano našemu vsakdanjemu življenju, zato bi pričakovali, da bo vodenje javnih funkcij v njem pogosto zaupano ljudem, ki so blizu vsakdanjim problemom, se znajo poglobiti v probleme drugega in so neposredni ter zainteresirani za lokalne probleme. Med ljudmi velja trditev, da so taki ljudje pogosto – ženske. Toda v praksi se to stališče ne potrjuje. Na vodilnih mestih v slovenskih (tako pa je pogosto tudi v tujini) občinah se le zelo redko najdejo ženske. Zato menim, da je knjiga, ki je pred nami – ŽupanJA – ne le zelo potrebna, temveč prihaja tudi ob pravem času.

Avtorji v njej segajo dlje kot le do vprašanja podzastopanosti večine slovenskega prebivalstva v občinskih organih, še zlasti pa na funkciji županje/a, toda glavni poudarek velja vendarle prav temu problemu. Zato da dobimo širši pogled na problematiko te podzastopanosti, je prav, da smo seznanjeni s primerjalnopravnim pogledom na vprašanje zastopanosti žensk v lokalni samoupravi in na mestu županje/a; da dobimo vpogled v razmerje med glavnim mestom in državo, ki v

Sloveniji ni razčiščen; da uvidimo, zakaj uvajanje kvot, kakor jih poznamo na državni ravni, ni tako preprosto uvajati tudi za županske volitve, in da se nato poglobimo v rezultate konkretnih raziskav o problematiki (ne)uveljavljanja žensk v lokalni samoupravi pri nas. Dragoceni so rezultati analize intervjujev z županji v slovenskih občinah – te so sicer tako poredko posejane, da bi jih skoraj lahko prešteli na prste obeh rok. Enako zanimiva sta intervjuja z nekdanjo županjo Mestne občine Ljubljana in predsednico parlamentarne stranke ter končno, poučni so podatki iz analize, opravljene o vprašanju podzastopanosti žensk v lokalni samoupravi v Sloveniji.

Majhen delež žensk med županji v Sloveniji je sicer primerljiv z nekaterimi drugimi evropskimi državami, zlasti s tistimi iz Južne in Srednje Evrope; je pa presenetljiv glede na to, da gre za lokalno okolje, saj je za ženske značilno, da imajo močne težnje po konkretnih spremembah in so močno vpete v lokalno okolje. Zato se zdi, da družba doslej ni ustvarila pogojev, potrebnih za to, da bi lahko prevzemale funkcijo županje v svojem okolju. Poleg normativnih rešitev – med katere je treba šteti tudi določitev tako imenovanih spolnih kvot – so potrebni tudi drugi ukrepi: taki, ki naj olajšajo uskladitev zasebnega in političnega življenja; ukrepi, s pomočjo katerih bi zmanjšali zgodovinsko utrjene stereotipe o vlogi ženske v družbi nasploh in v lokalnem okolju posebej in ustvariti pogoje za to, da se lahko potegujejo tudi za županski mandat. Danes vemo tudi, da jih morajo stranke ali liste, ki jih kandidirajo, postaviti na taka mesta, na katerih so izvoljive; prav tako je treba kandidacijski postopek prilagoditi za to, da je verjetnost izvolitve večja.

Ta kratki predgovor pišem v upanju, da bo tudi pričujoča publikacija pomenila kamenček v mozaiku prizadevanj, da bi bilo na naslednjih volitvah, ki jih bomo imeli kmalu, število kandidatk za mesto županje več in da bi bile tiste, ki bodo kandidirale, tudi uspešne, na volitvah in po njih.

Ljubljana, 11. marca 2018

Alenka Šelih